

Komendant Wilk nadał jej pośmiertnie SREBRNY KRZYŻ VIRTUTI MILITARI - 5 kl.

III.

W tej części moich wspomnień z okresu okupacji hitlerowskiej w Wilnie omówię pełną poświęcenia i bohaterstwa pracę konsp. - ppor. rez. Stanisława KIAŁKI (ps. "Szarotka-Jelonek") i niektórych jego współpracowników. "Szarotka" żołnierz podziemia z najdłuższym stażem konsp. w b. Sam. Okręgu Wileńskim SZP-ZWZ-AK, ⁶¹ żołnierzem o niespożytej energii i żywotności.

I - tak:

1/ Poza montażem i organizacją LEGALIZACJI Konsp. KO. był on również księgowym. Uporządkował sprawy finansowe organizacji. Jeszcze w 1941 r. zmontował komisję rewizyjną, kasy, skarbiec i łączność do nich. Wyprowadził pierwsze saldo z pozostałości innych walut.

Robił rozliczenia, brał udział przy układaniu budżetów i załatwiał te sprawy w KG AK w Warszawie. Wszystkie sprawy finansowe były w kompetencji "Szarotki" do 1944 r. - Praktycznie nikt inny już po nim tego nie robił: ani "Wileńczyk" - Tomasz (mjr St. Heilman) ani też "Lech" - Konrad (Kazim. Pietraszkiewicz).

2/ Montaż łączności - w dół i w górę na Warszawę - przerzut ^{z Wilni z Wilnem} poczty ~~reczny~~ kurjerkami.

Montaż łączności samochodowej na Warszawę i do oddziałów partyzanckich w terenie. Dzięki niemu KO. miało 5 (pięć) samochodów w samym Wilnie (okazjnie kupionych). Na każdy samochód 3-ch chłopców + osłona, garaże, warsztaty naprawcze, magazyny paliwa i części zapasowych. - Największy przerzut zrobił "Szarotka" osobiście, gdy był w Warszawie. Zakupił ciężarowy Fiat, załadował go mat. wybuchowymi (szedytu-800 kg, plastiku- 3 skrzynki), 400.000 MK niem., 2 (dwie) radjostacje, warszawską prasę podziemną - i to po tygodniu jazdy z przeszkodami oraz nocowania w szoferce - dowiózł szczęśliwie przez 2-te granice do Wilna.

3/ Pomysł i montaż BAZY WILEŃSKIEJ w Warszawie, akceptowane przez Wilka - były realizowane przez "Szarotkę" Dotychczas sprawy KO.

Wileńskiego (Miód, Wiano - kryptonimy / były załatwiane dorywczo przez płk. Czernika. - Teraz rozwinął i pogłębił tę BAZĘ przy KG. AK.

Prus (Kazimierz Augustowski) -

Szarotka - w Warszawie zrobił praktycznie kurs produkcji granatów (siłek) i produkcję tę zmontował w Wilnie, przekazując ją następnie Szefowi tej produkcji Sfiksovi (Kaz. Pietraszkiewicz), a następnie "Feniksowi" (inż. chem. Z. Sajdak).

4/ W tym czasie (1942) zmontował on komórkę ekzekucyjną wersyjną z Drobinką na czele (Włodzimierz Leśniewski) z zadaniem palenia pociągów niemieckich przez wkładanie zapalników czasowych. Pociągi te zapalały się pod Dynaburgiem (idące na front) lub koło Rudziszek (idące do Reichu).

Przy komórce tej było laboratorium produkujące te zapalniki i grupa wywiadowcza tzw. "Charty". Całość później została przekazana do KEDYWau do dyspozycji mjr. Dąbka (mjr. K. Radzikowski).

5/ W ramach grup kwatermistrzowskich bardzo ważną rolę odegrała zorganizowana przez niego - komórka budowlana z inż. R (nazwiska nie pamiętam) na czele. Należeli do niej specjaliści: technicy i rzemieślnicy branży budowlanej. - W ciągu kilku lat zbudowali oni kilkadziesiąt magazynów, specjalnie robionych pod ziemią.

6/ W 1943 r. została zorganizowana przy kwatermistrzostwie Szkoła Niższa Dców. Kilkadziesiąt chłopców, między innymi z przerzutu i osłony samochodowej. Wykłady mieli w mieście, na zajęcia praktyczne wyjeżdżali samochodami w teren za miasto. Cała ta szkoła później, z dcami STRACHEM (kpt. inż. E. Stefanowicz) i jego zastępcą Chmurą (Edward Wojtkiewicz) przeszła do 6-ej Wileńskiej Brygady Partyzanckiej Konara (mjr Fr. Kopro-wski) i tam tworzyła Kompanię Szkolną (szturmowa).

Z pomocą tej grupy, na czele z dcą STRACHEM dokonano kilkudanych skoków dla zdobycia pieniędzy - Trzykrotnie (3) w tym 2 (dwa) razy ograbiono konto HINGSTA (Komisarza niem, na mWi lno: raz podjęto 25.000 RMk, a drugi raz 40.000 RMk oraz zlikwi-dowano auto niemieckie, wiozące do Nowych Świącian 400.000 Mk. (czy 300.000 Mk.) - już nie pamiętam, jak również żywność i odzież

Potrzebne to było specjalnie przed Bożym Narodzeniem, gdy każdego roku tj. od 1940 - do 1944 r. na każde BNarodzenie urze-dzaliśmy ze zdobytych pieniędzy i zapasów żywności tzw. OPŁATEK.

Były to paczki żywnościowe i odzieżowe, w zależności od potrzeby, z dołączonym opłatkami i ulotkami „Polska Swoboda”. Rozwiezienie stukilkadziesiąt paczek ułatwiał własny trans-port samochodowy. Główna paczka wzmiankowanej „Polski” w placówkach.

7/ W maju 1944 r. Przerzut magazynów uzbrojenia, umundurowania sprzętu dla Sztabu Polowego Wilka w terenie: maszyny do pisania, całego wyposażenia polowej drukarni, wyposażenia sanitarnego itp. Całość kilka ciężarówek 3- tonowych kompromitującego materiał. Wszystko to trzeba było wywieźć w teren do oddziałów partyzanckich przeładować na wozy, tych oddziałów i nimi bezpiecznie, pod osłoną oddziału - dostarczyć ten materiał do m. DZIEWIENISZKI (VI.1944)

Tutaj osłonę i kierunek - zapewniał mjr. Dąbek? (K. Radzikowski) a praca partyzancka zaczęła się otwarcie.

Przebudowa kwatermistrzostwa, inspekcje brygad art. i batal. lidz-kich z Wilkiem.

8/ Dla całości obrazu należy podkreślić, że Szarotka - Jełonek od 1939 r. do 1944 r. był 7 razy aresztowywany, 3 razy uciekał z więzień i ręk oprawców litewskich i niemieckich.

Tu należy wymienić jego ucieczkę z więzienia przez Szpital więzienny na Eukiszkach w styczniu 1944 r.

W tymże czasie 6 razy wyjeżdżał z Wilkiem do oddziałów party-zanckich w teren. - Kilka razy sam montował wyjazd i osłonę Wilka.

9/ Dnia 3 lipca 1944 r. (niedziela) Niemcy rozpoczęli ewaku-ację Wilna: wysyłali swe rodziny, instytucje i urzędy cywilne.

Szarotka został wysłany przez gen. Wilka do Wilna z rozkazem dotarcia do Sztabu Ludwika (lubosława Krzeszowskiego), Zate-pcy Wilka ze szczególnym planem natarcia na Wilno oddziałami Partyzanckimi - od zewnątrz, a konspiracyjnymi w samym Wilnie.

Po wykonaniu tego zadania Szarotka powrócił do Sztabu Po-lowego w terenie 6.VII.44 t.zn. w dniu wymarszu na Wilno.

W akcji tej Szarotka został ranny w rękę.

Reasumując ofiarne i bohaterskie postawę ppor. rez. St. KIA-EKI (Szarotki-) składa się ona z 3-ch etapów:

6) Szarotka z prac a/założenie i organizacja LEGALIZACJI Konsp. wprost nad-zwyczajnej w w tych warunkach, c) praca w niej, jak już zaznaczyłem wyżej, i montowanie różnych komórek, produkcja garantów (sidolek) i zapal-ników do nich, montaż komórek kwatermistrzowskich, propa-gandy i dywersji na pociągi niem. oraz zorganizowanie (Szarotki-) - 3-letnie podleganie

3-21
c/ trzeci etap (3), choć krótki, lecz najpiękniejszy okres jego pracy w Sztabie Polowym, jako kwatermistrza Oddziałów Partyzanckich w polu. 2-ten kont. kwaterm. Dąb

Charakter pracy jego t.zn. montaż różnych komórek konsp., do których trzeba było nieraz po kilkadziesiąt ludzi, bardzo duże ilości potrzebnych lokali, a w dodatku, miało się do czynienia z dużą ilością materiału kompromitującego - co dotyczyło

Wstrząśnięcie mu przez - (7) na stronie -

Za swą konspiracyjną, bojową i pełną poświęcenia pracę

spanisław KIAŁKA został odznaczony przez WILKA:

- 1/ Stopniem ppor. cz. wojny (1942)
- 2/ Krzyżem Walecznych po raz I (1943)
- 3/ Srebrnym Krzyżem VIRTUTI MILITARI - 5 kl. (1944 r. / Srebrny Krzyż 2-tygi idlicie
- 4/ Krzyżem Partyzanckim (1959 r.)

a w sprawie

Medalem Zwycięstwa i Wolności
10/ Dla ratowania aresztowanych żołnierzy ZWZ i AK - " Szarotka " miał dojsć do GESTAPO przez p. Alinę AUGUSTOWSKĄ / ps. Alina / ur. 1881 r. / Podczas całej okupacji Wilna w okresie II wojny światowej 1939-1945 brała bardzo czynny udział w pracy podziemnej.

Kilka dziesiąt osób udało się przez nią uratować od rozstrzelania, - droga była niezawodna, staruszka nieraz nieraz swoimi funduszami służyła nam. - Druga droga - to jeden z przyjaciół litewskich, który z nami współpracował. (Znamy dr. - Edward Nowicki)

Pani Alina Augustowska, jako matka czworga dzieci dorosłych, członków SZP-ZWZ-AK b. Okręgu Wileńskiego, głęboko zaangażowanych w pracę konspiracyjną - była stałą łączniczką tych organizacji. Mieszkanie jej przy ul. Kasztanowej w Wilnie było miejscem spotkań - (między innymi i z Wilkiem) oraz magazynem kompromitujących materiałów konspiracyjnych.

Duże ilości medykamentów własnych z b. swojej apteki przy ul. Mickiewicza w Wilnie przekazała przez " Szarotkę " Jelonka dla potrzeb Organizacji.

Najwięcej energii poświęciła w ratowaniu ludzi z organizacji znajdujących się w więzieniu GESTAPO. Była najlepszą i najpewniejszą drogą do ratowania ludzi, którzy byli wzięci z materiałem konspiracyjnym lub zasypami.

Pierwszą grupę, którą uratowała ALINA, to 17 osób wziętych ze stołówki przy ul. Wielkiej w marcu 1942 roku. - Wykupiła wszystkich między innymi, był tam jej syn, Kazimierz Augustowski / ps. "Prus" - i w Bazie Wileńskiej w Warszawie /, por. Bolesław Nowik (ps. Borsuk, Majewski, obecnie adwokat - Konin) i inni. Również za własne pieniądze wykupiła Kazimierza KAFARSKIEGO, który wpadł z transportem butów niemieckich dla żołnierzy naszej partyzantki, - Hanke GIERZADÓWNE, nauczycielkę i łączniczkę kwatermistrzostwa Okręgu Wileńskiego i inn. - Alina Augustowska wykazała przy tym bardzo dużo odwagi i poświęcenia. Kmnt WILK (Al. Krzyżanowski) biorąc powyższe zasługi obywatelskie p. Aliny pod uwagę - nadał jej 3.V.44 ZŁOTY KRZYŻ ZASŁUGI z Mieczami.

odba
frecc
i ondo
Seruwaga

Julian KULIKOWSKI, ppłk. dypl. w st. sp.
(ps. Witold Drohomirski, Ryngraf),
b. Szef Sztabu i Szef Oddziału Og-Org.
b. Sam. Okręgu Wileńskiego ZWZ i AK.

Warszawa, 25.XI.1970 r.